

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 81968-05-26

לפני: כבוד השופט אלכס שטיין
כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ
כבוד השופט יחיאל כשר

העותרים:

1. [REDACTED]
2. [REDACTED]
3. [REDACTED]
4. [REDACTED]
5. [REDACTED]
6. [REDACTED]
7. [REDACTED]
8. [REDACTED]
9. [REDACTED]
10. [REDACTED]
11. האגודה לזכויות האזרח בישראל

נגד

- המשיבים:
1. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
 2. ראש המינהל האזרחי

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרים: עו"ד רעות שאער

בשם המשיבים: עו"ד רועי שויקה

פסק-דין

השופט יחיאל כשר:

1. עניינה של העתירה דנן בתפיסת רכב פרטי, שני עוקבי מים וטרקטור, מכוח סעיף 60 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן: צו בדבר הוראות ביטחון או הצו). במסגרת העתירה מבקשים העותרים כי נורה למשיבים, המפקד הצבאי באיו"ש (להלן: המפקד הצבאי) וראש המנהל האזרחי, לנמק מדוע שלא יחזירו להם את הציוד שהוחרם. כמו כן, מאחר שלטענת העותרים תפיסת הציוד הותירה אותם ללא כל יכולת לדאוג לעצמם, מבקשים הם כי המשיבים יידרשו לנמק מדוע שלא יספקו להם, בינתיים, את צרכיהם הבסיסיים – מים, מזון ותחבורה סדירה.

2. העותרים 10-1 הם בני משפחת [REDACTED], המתגוררים (באוהלים) בצפון בקעת הירדן ומתפרנסים מגידול צאן, חליבה וייצור גבינות (העותרים 10-1 יכוננו להלן: העותרים). העותרת 11 היא האגודה לזכויות האזרח.

לפי הנטען בעתירה, ביום 25.5.2026, בשעה 5:30 בבוקר, הגיעו חיילים ושוטרי מג"ב למקום מגוריהם של העותרים והחרימו, בטענה לחשד לכניסה לשטח אש, את רכבו הפרטי של העותר 1, שני עוקבי מים בנפח 3 ו-4 קוב (בהתאמה) ואת הטרקטור ששימש לגרימתם. בידי העותרים הושאר מיכל יחיד המכיל כקוב אחד של מים, המיועדים לצאן בלבד. לטענת העותר, מאחר שמקום מגוריהם אינו מחובר לתשתיות מים, נאלצים העותרים להסתמך על הובלה עצמאית מכפרים שכנים באזור. על כן, נטען כי החרמת הציוד הותירה את העותרים ללא יכולת להצטייד במים ובמזון וללא יכולת התניידות.

3. באותו היום (25.5.2026), פנתה האגודה לזכויות האזרח, בשם העותרים, לראש המנהל האזרחי בדרישה להשיב את הציוד שנתפס. יום לאחר מכן (26.5.2026), פנתה האגודה לזכויות האזרח פעם נוספת לראש המנהל האזרחי בבקשה להשיב את הציוד שנתפס, תוך שטענה כי במצב הנוכחי אין בידי העותרים את האמצעים לקיום בסיסי במקום מגוריהם. פניות אלו לא נענו. נוסף לאמור, נערכו מטעם העותרים פניות בלתי פורמליות לדובר צה"ל, לרמטכ"ל ולמפקד חטיבת הבקעה. בהודעה שנשלחה מטעם דובר צה"ל לעותרים, נמסר כי: "מבצע של החטיבה, המת"ק והפיקוח בבדואיות (900, 901, 902, 903, 904) התחילו בשעה 3:00 בבוקר. מחרימים רכבים, טרקטורים ועוקבי מים, במטרה לשמור על שטחי האש. משאירים את המינימום ההומניטרי".

4. על רקע האמור לעיל, ביום 28.5.2026 הגישו העותרים את העתירה דנן. בעתירתם, טוענים העותרים כי החרמת הציוד אשר שימש להם לאספקת מים ומזון חיוניים, מקימה על המשיבים חובה מידית לספק את צרכיהם הבסיסיים, וזאת לכל הפחות עד להשבת הציוד או עד שיימצא פתרון חלופי המאפשר לעותרים לדאוג לעצמם. לטענתם של העותרים, חובה זו מוטלת על המשיבים הן מכוח הדין הבינלאומי ההומניטרי; הן מכוח חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו; והן מכוח המשפט המנהלי הישראלי. כן נטען כי תועלת ההחרמה לביטחון פחותה באופן משמעותי מהפגיעה בזכויות העותרים, וכי אכיפת איסור הכניסה לשטחי האש נעשית באופן בררני ומפלה.

5. בהחלטתי מיום 28.5.2026, הוריתי למשיבים להגיש תגובה מקדמית לעתירה עד ליום 3.6.2026. בתגובה המקדמית שהוגשה בעקבות כך מטעם המשיבים, נטען כי דין העתירה להידחות על הסף בשל היותה מוקדמת ובשל אי-מיצוי הליכים. המשיבים

מציינים בתגובתם כי סעיף 60 לצו בדבר הוראות ביטחון מסמך את רשויות האזור לתפוס טובין הקשורים לביצוע עבירה. עוד מציינים המשיבים כי ביום 3.2.2026 נכנס לתוקפו תיקון מס' 93 לצו, במסגרתו נחקק סעיף 62ב, המסדיר באופן מפורש מנגנון ייעודי של שחרור, השגה וביקורת מנהלית ביחס לטובין שנתפסו מכוח סעיף 60 שלא במסגרת הליך פלילי. במסגרת מנגנון זה, בעל הטובין רשאי להגיש בקשה לשחרורם לבעל סמכות השחרור (מנהל יחידת הפיקוח או סגנו), אשר רשאי לקבוע תנאים לשחרור. על החלטת בעל סמכות השחרור ניתן להשיג בפני ראש המנהל האזרחי, לאחר קבלת המלצת הוועדה לבחינת תפיסת טובין שלא במסגרת הליך פלילי, שהוקמה מכוח סעיף 62ג לצו. בהתאם לתיקון, נקבע במפורש, בסעיף 61א(ב) לצו, כי החלטות לפי סעיף 62ב אינן נתונות לערעור בפני בית המשפט הצבאי, "ואין אחריהן ולא כלום".

בעניינו, כך טוענים המשיבים, תפיסת ציוד העותרים בוצעה במסגרת פעולות אכיפה בשטח אש 901 באזור הבקעה, במסגרתן נתפסו טובין ששימשו לביצוע עבירה של הפרת צו הסגירה, וזאת מכוח סעיף 60 לצו. המשיבים טוענים כי במועד התפיסה נמסר לעותרים מסמך המפרט את האפשרויות העומדות בפניהם להשגה, ועוד באותו יום פנו העותרים בדרישה לשחרור הטובין. עוד צוין כי ביום 3.6.2026 קבע סגן מנהל יחידת הפיקוח את תנאי השחרור, כדלקמן: תשלום הוצאות תפיסה בסך 26,198 ש"ח; חתימה על כתב התחייבות לפיו לא ישתמשו בטובין לביצוע עבירה מסוג העבירה שבגינה נתפסו, במשך שנתיים; הפקדת עירבון כספי; ואיסור כניסה ושהייה בשטח הסגור (שטח אש 901) ללא היתר. נטען כי נכון למועד הגשת התגובה המקדמית, העותרים טרם עמדו בתנאי השחרור, ועומדת בפניהם האפשרות להשיג על החלטת סגן מנהל יחידת הפיקוח בפני ראש המנהל האזרחי.

משכך, טוענים המשיבים כי העתירה הוגשה בטרם מוצו ההליכים הקבועים בדין ועל כן יש לדחותה על הסף.

6. בהחלטתי מיום 4.6.2026, הוריתי לעותרים להודיע, בתוך 7 ימים, מדוע אין דין עתירתם להידחות על הסף בהיותה מוקדמת ומחמת אי-מיצוי הליכים, כנטען בתגובה המקדמית מטעם המשיבים. בהודעתם, שהוגשה ביום 8.6.2026, טוענים העותרים כי התגובה המקדמית אינה מתייחסת לסעד העיקרי שהתבקש בעתירה, שעניינו אספקת מים, מזון ותחבורה לעותרים. נטען כי חובת המשיבים לספק תנאי קיום בסיסיים היא חובה עצמאית, שאינה תלויה בהליכי ההשגה על התפיסה ואינה מותנית בהם. כמו כן, נטען כי אין בהחלטת סגן מנהל יחידת הפיקוח מיום 3.6.2026 בדבר תנאי שחרור הטובין כדי לפתור את מצוקתם המיידית של העותרים, שכן תנאי השחרור, ובפרט תשלום של 26,198

ש"ת והתחייבות לחדול משימוש בציוד להובלת מים ומזון, אינם ברי-ביצוע מבחינתם. לבסוף ציינו העותרים כי מצבם בשטח רק החמיר מאז הגשת העתירה, ובכלל זה אשפוז העותרת 2 בשל התייבשות.

7. בהחלטתי מיום 9.6.2026, הוריתי למשיבים להתייחס לאמור בהודעת העותרים. בהתייחסות שהגישו, עומדים המשיבים על עמדתם כי דין העתירה להידחות על הסף. המשיבים טוענים כי אין בידי העותרים להתחמק ממיצוי הליכים בטענה שאינם תוקפים את ההחלטה המנהלית עצמה, שעה שלמעשה הם תוקפים את תוצאותיה. לשיטת המשיבים, כל טענות העותרים, לרבות הטענה כי תפיסת הטובין מונעת מהם תנאי קיום בסיסיים, מחייבות פנייה תחילה לגורם המנהלי המוסמך, ובפרט להליך ההשגה לפני ראש המנהל האזרחי.

8. לאחר שעיינתי בכלל כתבי הטענות שהוגשו מטעם הצדדים בהליך דנן, על נספחיהם, הגעתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות על הסף, מחמת אי-מיצוי הליכים.

9. כידוע, בית המשפט הגבוה לצדק לא יידרש לעתירה שעה שלעותר עומד סעד חלופי יעיל, בפרט מקום בו נקבע מסלול סטטוטורי קונקרטי להשגה או ערעור על החלטה מנהלית מהסוג הנתקף בעתירה (ראו, למשל: בג"ץ 683/23 שטראוס נ' המרכז לגביית קנסות, פסקה 5 (16.3.2023); בג"ץ 6043/20 רב"ט ו.ס. נ' ראש המטה הכללי, פסקה 9 (3.9.2020); בג"ץ 1938/20 זוהר נ' פרקליטות המדינה – המחלקה להנחיית מוסמכי היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 3 (21.5.2020)).

כפי שטוענים המשיבים, בענייננו קובע סעיף 62ב לצו בדבר הוראות ביטחון מסלול השגה ייעודי ומפורט. במסגרתו, בעל הטובין שנתפסו לפי סעיף 60 לצו רשאי להגיש בקשה לשחרורם למנהל יחידת הפיקוח או סגנו; ועל החלטתו של האחרון ניתן להשיג בפני ראש המנהל האזרחי, לאחר קבלת המלצת הוועדה לבחינת תפיסת טובין שלא במסגרת הליך פלילי. מדובר במסלול סטטוטורי מפורט שנועד להסדיר במלואו את המחלוקות הנוגעות לתפיסת טובין בנסיבות מסוגן של הנסיבות דנן. על כן, על העותרים למצות את טענותיהם במסגרת הליך ההשגה הסטטוטורי שנקבע בסעיף 62ב לצו.

אמנם, העותרים טוענים כי הסעד המרכזי בעתירתם אינו השבת הציוד כשלעצמה, אלא חיוב המשיבים לספק להם תנאי קיום בסיסיים בתקופת הביניים. ואולם, הלכה למעשה, עתירתם באה לעולם כתוצאה ישירה מהתפיסה, ודומה כי טענה זו היא

ניסיון לעקוף את הליכי ההשגה הקבועים בסעיף 62ב לצו בדבר הוראות ביטחון. לכך לא ניתן להסבין.

אציין כי לא נעלמו מעיני טענות העותרים בדבר הקושי שיצרה התפיסה, ובכלל זה כי שללה מהם את המינימום ההכרחי לקיום בסיסי במקום מגוריהם. עם זאת, טענות אלו יש בידי העותרים להעלות גם במסגרת ההשגה לראש המנהל האזרחי, וחזקה על ראש המנהל האזרחי שישמע טענות אלו בלב פתוח ובנפש חפצה, וייתן להן את מלוא המשקל הראוי.

10. סיכומי של דבר: על יסוד הנימוקים המפורטים לעיל, העתירה נידחת בזאת מחמת אי-מיצוי הליכים. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתן היום, ג' תמוז תשפ"ו (18 יוני 2026).

 יחיאל כשר שופט	 גילה כנפי-שטייניץ שופטת	 אלכס שטיין שופט
---	--	--